

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Šepasta politika.

Dvema gospodoma služiti je jako nevarno in nevhvaležno; konec takega početja je skoro vselej zamera pri obeh, in oni, ki je hotel sedeti na dveh stoléh, zdrči navadno med njima na tla.

To skuša zdaj tudi Andrassy. On je hotel služiti dvema gospodoma, Madjarom in sedaj v Avstriji vladajočemu sistemu, tedaj ogerskemu in avstrijskemu ministerstvu. V začetku ropôta na jugu se je videlo, kakor da bi imeli na Dunaji in v Budapešti glede vzhodnega vprašanja enake misli, namreč to štrno prepustiti Turku samemu, naj jo razmota, kakor ve in zna.

Ali Turčija ni mogla razmotati štrne sama, postalo je marveč jasno, da jej bodo morali pomagati drugi, med temi trdi Avstrijsko-Ogerska. Naloga Andrassyeva jela je postajati nevarnejša, med Dunajem in Budapešto pokazala se je že prva špranja. Samo madjarska politika, ki Rusije ni hotla nikakor za družico, se navzlic dogodbam in zvezi treh cesarjev ni mogla več staviti kot vodilo avstrijski politiki, na Dunaji je zmagala misel, da je koristno iti z Rusijo vstric, nikakor pa ne proti nji — to tem bolj, ker tudi Bismark v kljub vsemu — kriku iz Budapešte: „polž, polž, pokaži roge!“ — ni hotel pokazati rogov. „Keine Antwort ist auch eine Antwort“ so modrovali na Dunaji, in jeli po tem vetru obračati svoj plašč. Andrassy je moral piti politično bratovščino z Grčakom.

Na to nemir v Peštu, kjer potrebe delati vzajemno z Rusijo ali vsaj ne njej nasproti, niso hoteli spoznati. „Prej s Turkom, nego z Rusom“, je bil tam splošni klic Madjarov.

Nasledek burne razprave med Peštom in Dunajem je bil, da Andrassy sam mora iti v Pešt k razgovoru z ministrom-predsednikom Tiszom. V tem pa, ko se razgovarja z njim, počni nenkrat glas, da se majeta Andrassyev in Tiszin stol. Zopet hrup ta- in unkray Litave, pa oficijozni telegram se hitro podviza ovreči neugodno novico, kajti s padcem Andrassyevim bi bil tudi madjarski vpliv v Avstriji ob tla. Po tem preklicu pa je svet le na pol pomirjen, kajti govornice o padcu Tiszem ta oficijelni telegram ni preklical.

Pač pa se je zgodilo nekaj, kar kaže, da je Dunaj v precejšnjem nasprotju s Peštom, da Andrassy in Tisza nista več popolnoma enake misli. Peštanski „softe“ ali vseučiliščniki so po izgledu svojih plemenskih bratov v Carigradu napravili demonstracijo, o kateri smo že zadnjič govorili obširneje, in ki kaže, da Madjari niso zadovoljni z Andrassyevim dunajsko politiko. Ob enem je odgovoril vojni ogerski minister na interpelacijo, da je Ogerska v stanu v najkrajšem času spraviti na noge 217.000 honvedov.

Kaj ima vse to pomeniti ravno o istem času, ko se je Andrassy pogajal z ministerskim predsednikom? Ali ni to tudi sijajna demonstracija njemu, ki se je o vzhodnem vprašanju dogovarjal in menda tudi dogovoril z Rusom Gorčakovom? Ali ni iz te demonstracije razvidno, da Madjari hočejo vojsko Avstrije z Rusom prej, nego s Turkom?

Pri vsem tem je, kakor se sme vsaj zdaj še sklepati, v Peštu zmagal Andrassy, ne Tisza, dasi tudi o njem trdijo madjarski vradni listi, da veljava njegova ni spodkopana.

Andrassy se tedaj zmagonosen vrne na Dunaj in misliti bi bilo, da bo njegovim dunajskim prijateljem vspeh njegov v Budapešti

všeč. A ravno tu se kaže, kako nevarno je dvema gospodoma streči. Ni še stopil na dunajska tla, že so zagnali nemško-ustavoverni listi proti njemu krik, ki strogo sodi njegovo politiko in jo naravnost za Avstrijo imenuje nevarno iz svojih vzrokov, se ve da. Andrassy — pravijo namreč — je s svojim cincanjem, s svojo omahljivo politiko, vedno poslušaje glasove iz Budapešte, največ k temu pripomogel, da se je slovanski živelj na jugu zbudil, zedinil in okrepljal. Ako bi bil on koj skonca krepko na noge stopil, ne bi bil poklican v orožje niti Rus, niti kdo drugi, in vstregel bi bil tudi svojim Madjarom, ki se za Turke bojé, ker bi bilo ostalo vse, kakor je bilo. Zdaj pa je nastal požar, ki bo najbrže požrl najprej njega, potem pa Turčijo in pri katerem se utegnejo tudi njegovi Madjari hudo speči.

Dasiravno premise teh listov niso po vsem neovrčljive, je vendar izpeljava pametna, naravna; Andrassyu njegova setev nikakor ne obeta ugodne žetve. Če pade, ne bodo žalovali po njem ne Madjari, ne stranka dunajskih politikarjev, marveč vsi bodo rekli, da njegova vnanja politika za Avstrijo ni bila srečna. In ti oboji so prijatelji njegovi; kako ga bodo sodili pa še le Slovani! Pri tem se pa še ne bo mogel tolažiti, da je mučenik nepričakovanih nesrečnih dogodov, kajti propadel bo le vsled svoje nespretnosti, šepaste politike, ker se je lovil med dvema najmanjšima strankama, samo madjarsko in dunajsko, ne oziraje se na večino avstrijskih prebivalcev.

Žalostna je zavest pokopanemu biti po svojih prijateljih. Andrassy pa bo propal ravno po svojih Madjarih, ki so zdaj v očitnem nasprotju s sedanjo Avstrijo potrebno politiko. Oni trdijo, da Turčija ne sme propasti, ves drugi svet pa trdi iz prepričanja, da Turčija

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

V.

Vsled te nepričakovane premembe vstopil je O'Connell 15. maja v parlament; a ker ni hotel priseči po prejšnji navadi, nego tirjal, da se z njim po novejši postavi ravna, zgubil je poslanstvo. Vrnivši se v domovino, bil je navdušeno sprejet; in 30. julija 1829 zopet izvoljen kot zastopnik irskega naroda na podlagi nove postave. Ta druga izvolitva je napravila na O'Connella tak vtis, kateri se ne da popisati. V govoru, v katerem se je obrnil do brezštevilne množice, ki ga je obdajala, desegla je njegova zgovornost vrhunec, da se kaj lepšega, velečastnejšega ne najde ne pri starih ne pri novih govornikih. Podajamo tu le konec govora, ki ga je poslušalo 40.000 ljudi: „V pričo svojega Boga, čuteč vso težo odgovornosti, ki sledi slovesnim dolžnostim, ktere meni vi Irci že drugikrat nalagate, sprejemem dolžnosti; a gotovosti, koje imam, da jo bom

spolnoval, ne zajemam iz svojih nego iz vaših močij. Može okraja Cläre dobro vedó, da je svobodi edina podlaga — sveta vera. Vi ste zmagali, ali zmaga prihaja od tod, da se je isti glas, ki se sedaj v korist domovine povzdiguje, prvlje k Bogu povzdigoval. Petje o svobodi se že razlega po naših prostornih ravninah, šinja čez hribe, polni doline; ponavlja ga šumenje naših potokov, in silovito bučanje naših slapov odgovarja s hrumečim gromom jeku naših gorá: Irška je svobodna.“

O'Connellova slava se je sedaj razlegala po celem svetu. Ko se je kmalu po irske emancipaciji v Belgiji kralj volil, glasovalo je mnogo velikašev za O'Connella. Može pravega napredka in postavne svobode v vseh državah bili so za-nj vneti; in celo staro sovražstvo proti rimsko-katoliški cerkvi je utihnilo pred mogočno podobo mogočnega agitatorja.

V parlamentu privojskoval si je O'Connell sè svojim skromnim vedenjem, blagim značajem, ognjevito zgovornostjo, s katero je nadkriloval angleške lorde, ki so že v parla-

mentaričnem življenju osiveli, spoštovanje, čast, slavo. Vse se je oziralo po tem duhovitem katoliku. Kakor v parlamentu, tako je delal tudi na Irskem neprenehljivo za občni blagor. Ker je sprevidel, da bode vlada katoliško društvo razpustila, prehitel jo je sam, odpravivši isto. V kratkem spravil je na noge novo društvo: „prijatelj Irske vsakega verskega spoznanja.“ V svojem oklicu pravi: „Irci katoliki, protestanti, presbiterijani in drugoverci, kterokoli vero pripoznavate — postava, po kojej se irsko ljudstvo, tretjina prebivalcev britskih v skupnem parlamentu še s šestim delom soudov ne zastopa, je sramota za nas vse. Ako dovolimo, da prevzame ne v našej domovini stanujoče plemstvo oskrunjeno zastopstvo Irske, dovolimo redno zatiranje vseh irskih deželanov vsake vere in vsakega stana. Prevdarite to krivičnost v svojem srcu in premislite, da vam je le hoteti, in zboljšanje je tu.“

A vlada je zatrla tudi to društvo. O'Connell je moral celo v ječo 9. januarija l. 1831, iz ktere je bil le po poročtvu puščen. Vendar

ne more živeti. To trdijo vrh tega še previdnejši madjarski listi, n. pr. „P. L.“, ki odločno piše, da je Turčiji že odzvonilo. Kaj ima tedaj pomeniti madjarska trmoglavnost? Ali nameravajo sami s Turčijo vred pasti tudi Madjari? — 1 —

V državnem zboru

je 24. t. m. poslanec Süs vlado vprašal, je li pozornost obrnila na to, da vnanje vlade od avstrijskih pridelkov colnino pobirajo v zlatu, Avstrija pa od vnanjih pridelkov v srebru, in hoče li to odpraviti? Minister je to odgovoril, da bo po novih kupčijskih pogodbah tudi Avstrija colnino pobirala v zlatu. — Po dopolnilnih volitvah za nekatere odseke prišla je na dnevni red prošnja brnskih delavcev in 5 drugih peticij, ktere je odsek nasvetoval izročiti vladi, da se nanje ozira pri sestavi novega obrtniškega reda, kterega naj kakor hitro državnemu zboru predloži.

Moravski poslanec dr. Kusy poprijel se je te prilike, da je pojasnil, kako se v Avstriji godi. „Prošnja brnskih delavcev, je rekel, ima tudi politično stran, ktere je pa g. poročevalec žalibog, le površno omenil; politična in materijalna stran ste tedaj tukaj v tesni zvezi. Morda bi željam nekterih vlad vgažalo, da bi bili delavci v političnem in gospodarskem oziru vedno le pariye; bi li ne smeli delavci svojemu gospodarskemu blagostanju na korist imeti pravice, o željah svojih se razgovarjati in dobiti nekaj vpliva na ljudsko poslanstvo s tem, da bi se po mojih mislih nekoliko vdeleževali volitev, od kterih je zdaj največi del ljudstva izključen? Odsek svoje predloge opravičuje s tem, da za politično stran tega vprašanja obstoje posebni odseki. Temu moram oporekati; za volilni privilegij ni nobenega odseka. Tiskovna svoboda pri nas ni družega kakor konfiskacijska svoboda, ker policaji in državno pravdnštvo slobodno konfiscira, kar vladi ne dopada, in po objektivnem načinu je že zato skrbljivo, da se vsaka konfiskacija tudi potrdi. Svoboda združbe pri nas ni družega, kakor svoboda prepovedati vsako združbovanje s kterim koli programom, če vladi ne dopada. Imamo dvojno vstavo, tiskano papirno, ki se ne izvršuje, in živo, po sedanji vladi osnovano, ki se v tem razodeva, da društveno pravico, pravico zborovanja, tiskovno svobodo in pravico voliti in voljenim biti ima le vladajoča stranka. Delavci vrh tega od sedaj vladajoče stranke ne

pričakujejo zveličanja, ta stranka se mora prej umakniti, potem se bo še le mislilo na zboljšanje gmotnega blagostanja in na izvršitev politične svobode.“

Tudi poslanec Kronawetter se je krepko, se ve da, v drugem pomenu potegoval za delavce. „Dandanes, je rekel, ko se je vpeljala splošna dolžnost vojaške službe, ko se od ljudi, ki nimajo volilne pravice, pobira 280 milijonov gold. letnega davka, imajo ti pravico zahtevati splošno za vse enako neposredno volilno pravico. Le na podlagi take volilne pravice so stavljeni zbor v resnici ljudstvo zastopa. Ko se je pretresala vojaška postava, je poslanec Kuranda zlasti povzdigoval to, da je osnovana na demokratični podlagi. Če so bila demokratična načela tukaj opravičena, smem se na-nja sklicevati tudi tedaj, kedar velja političnim pariJam pridobiti ravnopravnost z drugimi stanovi. Dokler se bodemo na to načelo le sklicevali, kedar gre za dolžnosti, ne pa tudi, kedar gre za pravice, toliko časa v Avstriji ne bo bolje. V gospodarskem oziru se zahteva državna pomoč za združevanje delavcev; tega odsek ne omenja. Je li državna podpora 80 milijonov goldinarjev le za to, da se ž njo podpirajo stanovi, ki že kaj imajo? Poročilo o poslovanju posojilnic bi bilo jako zanimivo. Pa če bi bil odsek tako poročilo dal, ne bi bil moral molčé prezirati tirjatve delavcev, ki so tudi zanje plačali. Prav pravi Karl Marx, da kapital nima nobenega ozira na zdravje in dolgo življenje delavcev, kjer ga država k temu ne sili, kar zgodovina angleških tovarn zadostno spričuje. Ni res, da bi bil posamezni delavec, oseba, kapitalistu nasproti le prosta pogojevalna stranka. Po postavi, na papirju je res to, dejanske razmere pa kažejo nasprotno. On je s svojo družino odvisen od kapitala in mora sprejeti pogoje, ki se mu stavijo. Posamezni je tedaj brez varstva in le združba delavcev zamore kaj pomagati. Pravica združbe pa zamore le napredovati v zvezi z razvitim časnkarstvom in slobodnim združevanjem. Pri nas pa tega ni. Že sam razgovor o slobodnem združevanju se za državo nevaren razvpije. Društvo se razreši, ker se zgodovinske reči v njem predavajo. Odsek bi bil moral temeljito pretresati zahteve delavcev, ki zadevajo pravico združbe, zborovanja in združevanja. Združevanju tovarnarjev za znižanje dnine se ne nasprotuje, združevanje pa, ktero ima vrediti dnevno delo in dnino, se ne trpi.“

Pri glasovanji se je sprejel nasvet odsekov. Prošnje nekterih spodnje- in gornje-av-

strijskih občin, da bi se od žganja, ki ga za dom potrebujejo, ne pobiral davek, so se izročile vladi, da nanje odgovori. — V današnji seji (27. t. m.) bode minister odgovoril na interpelacijo poslanca Fanderlika in tovarišev.

Politični pregled.

V Ljubljani, 27. oktobra.

Avstrijske dežele.

Grof Andrassy se svoji službi ne misli odpovedati, in tudi Tisza ostane še na čelu ministerstva ogerskega, tako poročajo vradni listi. Da se nerada ločita od priljubljenih jima ministerskih sedežev, radi verjamemo, a govorica o njuni odpovedbi ni bila čisto prazna, ker se je tudi iz Berolina poročalo, da se Andrassy že pripravlja na odhod, ker kot Madjar ne more čisto zadostovati poklicu vnanjega ministra avstrijskega. To je pač res, napačno pa je, da Andrassy mora ostati minister, ker ga nimamo moža, ki bi bil sedanjim težavnim razmeram kos. To bi bilo za Avstrijo jako žalostno in morali bi nad njo obupati, piše „Reform“, zlasti ker skušnja priča, da tudi Andrassy tem težavam ni kos.

Budapeški vseučiliščniki so hoteli vkljub odsvetovanju ministerskega predsednika sinoči turškemu konzulu napraviti bakljado, pa policija jim ni dala za to potrebnega dovoljenja in ob enem jim je vseučiliški senat naznanil, da take demonstracije nasprotujejo glavnemu namenu vseučilišč in disciplinarnim postavam. Tudi zagrebški vseučiliščnikom se je prepovedalo sklicati nameravani shod. — O zadnjič objavljenem oklicu budapeških divjakov piše „Reform“: „To pismo bo večer madež za vseučilišče budapeško. Ono žali še v grobu vse tiste Madjare, ki so v obilnih bojih s Turki svojo kri prelili in junaško umrli. Veseliti se zamorejo nad to dijaško budalostjo le duhovi tistih madjarskih nevšečnežev, ki so se tudi s Turki pajdašili in bratili, ž njimi zavezali, njihovi vazali postali in s tem zakrivil, da je bilo kraljestvo sv. Štefana skoz poldrugi vek raztrgano in večja polovica kot pašalik muzelmanske države pod oblastjo polumesca.“

Iz Dalmacije se poroča, da so Turki pri Solinu zopet prestopili mejo avstrijsko in prebivalcem odgnali živine za 800 gl. vrednosti. Tudi blizo starega Dubrovnika so Turki neki prestopili našo mejo in ranili več avstrijskih podložnikov. In za tako roparsko druhal naj se Avstrija še poteguje?!

natančnejša preiskava se je opustila, ker ni bilo pravičnega vzroka. Tako se je O'Connell proti vsem svojim sovražnikom zmagonosno poslavjal.

V parlamentu ga je podpiralo že precejšno število irskih poslancev in njegovih zvestih prijateljev, ktere je le edna želja navdajala: priboriti Ircem svobodo v cerkvi in državi. L. 1834 stavil je predlog, da se odpravi unija od l. 1800. A to je bilo še prerano in v tem oziru nepremišljeno. Predlog se je zavrzel z zdano večino 523 glasov proti 38 glasom. Pa vstrašilo ga to ni. L. 1837 umrl je Viljem IV., ki je l. 1830 nasledoval Jurija IV. Kraljica Viktorija zasede angleški prestol. V O'Connellu se je zbudilo novo upanje; zato je podvojil svoje prizadevanje. Vstanovil je naj prvlje društvo: „Praecursor-union“, da bi pot nadaljevalo do odpravljenja unije. Hotel je parlamentu na voljo dati, ali izpolni Ircem pravične in mnogotere zahteve, ali pa razdere sčasoma unijo.

L. 1837 zadela je O'Connella velika ne-

sreča pri njegovih domačih. Zgubil je svojo predrago soprugo, ki mu je 35 let sladila vsakdanje bridkosti. Da bi se nekoliko utolažil in razvedril, podal se je v cistercijsko opatijo Mount Mellerey. Redovniki so ga sprejeli v slovesnej procesiji. In ko je na kor stopil, zapeli so: „Te Deum“. O'Connell je bil mnogokrat sijajno sprejet, doživel je marsiktero preveselo uro, a nič ga ni tako ganilo, nego „Te Deum“ v samostanskej cerkvi. Bil mu je kakor predčut njegovega sprejetja v večnost po dolgem življenji težkega posemeljskega dela.

L. 1838. vstopil je O'Connell z nova v parlament. Ustavljal in upiral se je na vse pretege krivičnemu postopanju z Irci. Ker ni našel pravice, utemeljil je l. 1840 zadnje društvo: „Repeal-association“, da se prekličé anglo-irska unija. Čakale so ga nove sitnosti in nezgode. Od časa organizacije in posavljenja katoliške zaveze postaralo se je njegovo življenje za 20 let. 20 let neprestanega boja je minulo. Res čudna prikazen je morala biti,

da je zamogel 70letni starček še vedno isti trud, isto delo prenašati, in drugim isto energijo vdahniti, v kteri je svojo moč našel. In vendar je bilo tako. Z novim bojem je kakor oživela tudi njegova mladost, ojačila ga neka posebna velika telesna moč. Pričeli so se sedaj njegovi velikanski triumfi, njegovi nepotekljivi ognjeni nagovori, njegove drzne obljube in učinki njegove miroljubne delavnosti na korist svobodi in sv. veri. Kazal se je gledé svojega telesa neutrudljivega, in gledé svojega duha neusahljivega. Med tem, ko je tako rekoč zaroti postave in puntu red dajal, razvijal je zaklade svoje vedno žive zgovornosti, ki je znala na razne načine vzbujati strasti ljudstva, ktero je klical k socialnemu vstajenju. Klasične pravilnosti in natančnega okusa ne smemo iskati v njegovih nebrojnih improvizacijah, ki so se glasile sedaj v dvorani, sedaj pri obedu, sedaj pod milim nebom raz kacega hriba ali voza. Bil je vedno pripravljen, svojih slušateljev vedno gotov govornik, kterega ni ničesar zmotilo.

Vnanje države.

Z bojišča se naznanja, da je Černajev 20. t. m. šel čez Moravo, da bi bil Aziz-paša od zadej prijel. Pa napad je spodletel, Černajev se je moral umakniti in Turkom prepustiti Boboviste. Ravno ta dan so se morali Srbi Turkom umakniti tudi na jugu od Deligrada. Vsled tega je Hafuz-paša v soboto vzel Kavnik, v nedeljo pa marširal proti Djunis, kterega je v pondeljek 23. t. m. zvečer po 10urni hudi bitvi vzel. Černajeva vojna se je umaknila v Deligrad.

V Cetinje je 24. t. m. došla v Medunu zajeta turška posadka. Med zahvalno službo božjo viselo je v cerkvi 43 zastav, ki so jih Turkom vzeli. Med vjetimi Turki je 13 častnikov, 126 mož pa so zarad bolehnosti spustili domu.

V Carigradu so zaprli več imenitnih ulemov in jih poslali na razne otoke v pregnanstvo. Pravijo, da so zasledili neko zarotbo, ktere namen je bil umoriti ministra Midat-pašo in Jusufa Izidina oklicati za sultana. Revolucija je na Turškem res verjetnejša, kakor konstitucija, za katero se imajo neki že meseca decembra vršiti volitve (?). — Armenške liste so ustavili in njihove vrednike zarad trošenja neresničnih novic zaprli. — V Tiflisu, glavnem mestu azijsko-ruske kronovine „Georgije“, so 23. t. m. umorili turškega generalnega konzula in ženo njegovo.

Rusija s Turčijo zdaj sama obravnava; državniki pričakujejo, da bo Turčija sprejela vse nasvete ruske, in da se bo le s silo vstavila, če bi hotela Rusija za poročstvo s svojimi vojaki posesti nekatere dežele turške. Bruseljski „Nord“, glasilo vlade ruske, piše, da Rusija ima pravico Evropo epominjati na grozovitosti, ki se godé v Bulgariji. Evropa mora v evropski Turčiji dejansko posredovati, kakor je l. 1860 storila v deželah maloazijskih. — Car se 17. novembra vrne v Petrograd. Knezu srbskemu, kneginji in kneževiču je poslal dragocenih daril.

Na Pruskem se pripravljajo za volitve v deželni zbor. Volilni možje so že izbrani in konservativna ali katoliška stranka sme ž njimi zadovoljna biti. Le v dveh krajih, Düsseldorfu in Krefeldu, kakor poročajo liberalni listi, se je število katoliških volilnih mož nekoliko zmanjšalo, kar je pa le kriva nova vredba volilnih okrajev in hudo pritiskanje nekterih liberalcev, ki so delavcem svojim rekli, da naj volijo v njihovem smislu, ker sicer zgubé svoj

zaslužek. V drugih in sicer jako važnih in imenitnih krajih pa se je število volilcev stranke katoliške vsled kulturne borbe jako pomnožilo, n. pr. v Kolonji za polovico! Sploh se v stolici porenski v tem oziru prav vesele in zanimive reči opazujejo. Od l. 1873 so „ultramontanci“ v tem mestu pridobili 62, od l. 1870 celo 121 volilcev! Iz tega tamošnji liberalci že sedaj lahko sodijo, kako se bodo tam izšle prihodnje volitve za državni zbor nemški. Časi se čudno spreminjajo. V srednem veku je prebivalstvo kolonjsko svojega škofa, ki je bil obenem deželni glavar, vkljub mogočnim zaveznikom večkrat zapodilo iz mesta; zdaj ga je pregnala vlada pruska, in ljubezen položnikov njegovih raste od leta do leta! Ravno to velja tudi o drugih mestih. V Bonu, kjer je sedež poreske inteligencije, se je število katoliških volilcev pomnožilo za 10, v Trieru, kjer živi okoli 500 vradnikov in penzjonistov, za 7, v Dortmundu za 35! Ravno tak napredek reči katoliške poroča se iz Šlezije, zlasti iz Gornje Šlezije, kjer že od nekdanj velikaši in bogatini zvonec nosijo. Če bo kulturna borba še nekaj časa trpela, se bo stranka katoliška še bolj vtrdila, ker skušnja od nekdanj uči, da boji sv. cerkve ne omajajo, ampak jo le vtrdujejo.

Na Španjskem so neki med vojaštvom zasledili zarotbo proti dosedanji vladi in vsled tega zaprli 126 ljudi, med njimi 18 generalov.

Izvirni dopisi.

Iz kamniškega okraja, 22. oktobra. (Osmina po ranj. g. fajmoštru Lukežu Dolencu). 17. okt. se je zbralo zopet več gospodov v Šmartnem, da opravijo osmino po prezgodaj umrlem sobratu g. Dolencu. Večina izmed njih je tam tudi maševala. Pa žali Bog, toliko sv. daritev, in tolika mlačnost farmanov. Možka stran bila je skoraj popolnoma prazna, ženstvo je vsaj po večem napolnilo klopi. Nazoči duhovni so se kar spogledovali in marsikteri je rekel, da tolike nemarnosti še ni doživel. Po končanem opraviilu pridrli so nekteri v duhovščino ter gosp. dekana nadlegovali z vprašanji, da so jim dobri pa že precej priletni gospod komaj sproti odgovarjali. Tirjali so, da morata biti v Šmartnem dva duhovna, enega pa jim morajo g. dekan precej poslati. Le ranjki so krivi, da nimamo še zdaj kaplana, se zopet eden oglasi; to vse je bilo nazočim duhovnom preveč, eden stopi

med može, s kterimi so se dozdej le g. dekan borili, in pravi: „Dobro možje, vi pravite, da morate dobiti kaplana, milostljivi škof pa vedno tožijo, da jim duhovnov pomanjkuje; pojdite toraj k škofu in svetovajte jim, naj vsacega kaplana prekoljejo čez sredo, morebiti da vam potlej zamorejo veleč. knezoškof vsaj s polovico kacega kaplana postreči.“ To je pomagalo. Možje, sajne opravimo nič, se zdaj eden oglasi, pojdimo raji domu, in res nekteri odidejo. Eden ostalih pa se še loti gosp. dekana, da jim morajo precej enega svojih kaplanov poslati. Na gosp. dekanov odgovor, da to ne gre tako hitro in da njihovih gg. kaplanov, kolikor vedo, bi nobeden v Šmartno ne hotel priti, se možic drzovito odreže: Čemu pa vam je v Kamniku toliko duhovnov, mi pa bi zdaj v Šmartnem nobenega ne imeli? Ta drzovitost bila je tudi mirnemu g. dekanu že preveč; mirno sicer, pa resnobno in odločno odgovori: Ako je vam Šmarčanom drago, pridite v Kamnik in poberite vse pensjoniste, če hočejo k vam priti, jaz za se pa imam le dva g. kaplana, s kterima mi je zdaj pa ne le Kamniško, ampak tudi Tujniško in Neveljsko faro oskrbovati. Ako pa hočete, da vam jaz za družega gospoda mil. knezoškofa prosim, mi morata popred ključarja pismeno potrdilo prinesti, da ste vsi obljubili svojemu duhovnu pošteno odrajtovati, kar jim gre, in da jih bote ubogali in kot svojega duhovskega očeta spoštovali. To je bil klin, ki je naenkrat vstavil vsaktero daljno jezikanje in gotovo bo to tudi več vpliva imelo, kakor bi morebiti dosegla 2 ali 3, ali pa še več nar izvrstnejših duhovnov; ker zastoj seješ tudi najboljši seme na njivo, ki je polna bodečega trnja. Naj tedaj Šmarčani sami potrebiijo nekoliko nesnage, da ne bo vse čakalo duhovna. Duhoven, dober duhoven želi biti svojim ovčicem mil oče, ne pa kak osoren žandarm.

Iz Novega mesta, 22. oktobra. — (Učiteljska konferencija. — Letina. — Narodni dom. — Opazka vredništva.) 29. t. m. bila je tu učiteljska konferencija. Zbrali so se vsi učitelji novomeškega okraja, in vsi so enoglasno sklenili, da naj se zopet palica v šolah vpelje. Preč. g. šolski nadzornik Karol Legat se je pri tej priliki od vsih učiteljev poslovil, zahvaljuje se jim za skazano zupanje. Ker je 6 let preteklo, kar je bil g. Legat za šolskega nadzornika izvoljen, so se vsi učitelji izrazili, da bi še zanaprej bil izvoljen za šolskega nadzornika. Lahko rečem, da na celem Kranjskem ni šolskega nadzor-

Pri vseh zborih, ktere je odslej osnoval, vladal je mir, red, treznost. K temu je pripomogel še posebno frančiškan Matthew, ki je celo Irsko prepregel z društvi „treznosti“, ktera so imela nalogo, da branijo Ircem nezumno vživanje močnih pijač. Na milijone katolikov je položilo v menihove roke slovesno obljubo zdržljivosti; in spolnjevala se je tudi. Tako je preskrbel Matthew O'Connellu može s trezno glavo, mirnim žilobitjem, zdravimi čutnicami in z nepokvarjenim želodcem. Mogoče je bilo še le sedaj: brezštevilne množice ljudstva zbirati, a vendar nijednega pijanca videti v začudenje sveta, ki je obsojal Irsko kot deželo pijancev in potepuhov. Ni se bilo pritožiti o najmanjšem prepiru ali neredu. Res, to je bil čudež, sad katoliške cerkve! Na tabor v Corku je prišlo veliko tisuč katolikov. Množica je hotela svojemu rešitelju konje od voza odpreči ter se sama vpreči. A on je zgrmel: Ne, ne, ne! Nikoli ne smejo ljudje opravljati službe konj! Ne dotaknite se oprave. Jaz se trudim, da povišam vaše živ-

ljenje, in brez moje volje ne smete sebe samega poniževati. V Limeriku se je na taboru zbralo 100.000 ljudi, v Kilkenej-u 200.000. V enem mesecu osnoval je O'Connell 10—12 takih shodov po vsem Irskem. Potem pa se je podal mirno v London, kakor da se ne bi bilo ničesar prigodilo.

Nastal je kje nemir, nered ali prepir, prikazal se je O'Connell sam, ali pa je poslal kakega zvesto mu vdanega prijatelja z belim praporom, ki je nosil napis: „Kdor koli včini kakošno zločinstvo, krepča moč sovražnikovo“, in pri poslančevem prihodu je vtihnila burja kipečih strasti. Ako bi bil O'Connell častilakomen, bil bi sedaj lahko postal kralj ali prezident irski. Narod bi ga bil branil zoper vse napade od angleške strani. A vodili ga niso osebnim nameni. Ponosen je bil sicer na pokorščino in vdanost svojega naroda, a sklenil je odločno, da bo zmirom hodil po postavni poti mirne agitacije.

V parlamentu je tirjal zboljšano stanje

Ircev, a z nova ni dosegel ničesar. Z vso pravico je očital svojim nasprotnikom:

„Vi odrekate moji domovini enako volilno pravico z Anglijo. Kakšen vzrok se navaja za to zikananje? Samo le ubožnost irska. Glejte tu svojo nedoslednost! Ko sem očital uniji, da je zakrivila irsko revščino, kako se mi je ugovarjalo? Takrat se je irsko blagostanje povdarjalo kot vzrok, da ne sme irska neodvisna biti, a sedaj mora njena ubožnost kot izgovor služiti, da se ne privoli deželi enaka volilna pravica.“

O'Connell je bil tudi pisatelj. Kratek pregled irske zgodovine je posvetil kraljici Viktoriji, od ktere si je obetal od vsih dob prezirane pravice svojega naroda.

Od njega so tudi tri bogoslovne razprave, o kterih trdi sloviti O. Ventura, ki je govoril O'Connellu v Rimu nagrobnico, da bi bile najučenejšemu bogoslovcu na čast.

(Dalje prihodnjič.)

nika, kateri bi si bil toliko zaslug za šolo pridobil, kakor g. Legat. Bog daj, da bi bil še zana-prej izvoljen za to važno službo.

Tudi oo. frančiškani se zelo s šolo trudijo, pa imajo premalo plačila za svoj trud. —

Vina je bilo letos vendar malo več, kakor so ljudje iz začetka mislili. Tudi krompirja je bilo malo več. Imeli smo nekaj časa prav lepe dni, a zdaj je zopet grdo vreme.

14. novembra boše ravno eno leto, kar je bil narodni dom ustanovljen. Menim, da naši narodnjaki ne bodo pozabili tega dne z „besedo“ obhajati. (Poročilo o dijakih smo za zdaj iz-pustili, in namesto njega povemo nek dogodek, ki se iz Solnograda poroča dunajskemu „Vaterlandu“: V hôtélu, kjer sem stanoval, piše g. dopisnik, ki se je bil podal v Solnograd, da poroča o posvečevanju novega kneza in nadškofa, bil je do dveh čez polnoč tak hrup, da nihče v hiši ni mogel spati. Vpitje in raz-grajanje je bilo tako grdo, da sem mislil, da razgrajajo najzanimarnejši preprijani rokovnjači. Ko to na jutro strežaju potožim, mi odgovori: „O ne, to so bili dijaki, ti so ravno najhujši“. Upajmo, da se o naših dijakih ne bo moglo kaj takega reči. Vred.)

Iz Šempasa na Goriškem, 21. okt. (Volitve v deželni zbor.) Po vsestranskem pres-tresovanju postavila je goriška „Sloga“ dne 16. t. m. kandidate v deželni zbor, katerih more vsak vesel biti. In v resnici imajo ti možaki ne le pri inteligenciji, ampak tudi pri prostem ljudstvu veliko zaupanja

Prvotne volitve po deželi so bile letos jako borne, t. j. vdeležilo se jih je prav pičlo število volilcev. To je res znamenje, da naši deželani niso še politično zreli; pa kaj jim čemo? Če kterelega poprašaj, zakaj se ni volitve vdeležil, se ti koj odreže: „Deželni poslanec nam samo obljube dela!“ — In res, kakor se kaže, so nekteri bivši poslanci svojim volilcem veliko obetali, pa nič ali prav malo storili. Od tod mrženje.

Če naša kandidata gg. dr. Tonkli in prof. Povšè prodereta (kar posebno ne dvomimo), po-tem je „Sloga“ na Goriškem prvi lep in dober sad donesla. Treba je torej združenim po poti hoditi, ki nam jo je „Sloga“ nasvetovala.

Sliši se, da se tudi bivši poslanec Faganel krpi za kandidata, in sicer kot nasprotnik enega gori omenjenih gospodov. K temu se je boje prvi korak storil dne 20. t. m. v Šem-pasu pri prvotnih volitvah. Izvolili so se nam-reč F. in njegovi privrženci. Čudno je bila nit pri tej volitvi zamotana. Razun oseškega g. vikarja in šempaskega g. učitelja, kterima pa ni bila dana milost voliti, bila je samo F. stranka pri volitvi in se je sama sebe volila. Preč. g. župnika ni bilo pri volitvi, ker je že poprej zvedel, da ga je občinski tajnik iz vo-lilnega zapisnika izpustil. Tudi za volitev nekteri še vedeli niso. Potem se ni treba ču-diti, če rečem, da je bila nit zamotana. Pa naj si bo že kakor hoče, istina je, da s F., ki ga poznamo od pete do glave, nismo in tudi ne bodemo zadovoljni, če bi tudi skoz lisičjo luknjo prišel v deželni zbor.

Razne reči.

— Za deželni šolski svet kranj-ski so od vlade imenovani: kot cerkvena zas-topnika po predlogu preč. knezoškofijstva kanonik Premierstein in dr. Klofutar, kot zastopnika šolska pa realkin vodja dr. Mrhal in Andr. Praprotnik. Deželni od-bor je namesto Mrhala predlagal prof. Šukljeta.

— Na Dobravi bodo jutri 29. oktobra veleč. knez in škof ljubljanski delili sv. birmo.

— Mil. knez in škof krški bodo jutri 29. okt. v Škocijanu blagoslovili nove zvonove in delili sv. birmo.

— Duhovske spremembe. V Krški škofiji: Preč. gosp. Incko Tom., prošt v Pod-kernosu, prevzel je začasno dekanijaska opr-avila za tinjsko dekanijo, č. g. Huber Alojzij, fajmošter v Parternianu, pa za dekanijo spodnje Dravske doline. Za dekanijske svetovalce so izvoljeni in potrjeni č. gg.: Bulacher Avg. za beluško dekanijo; Bauer Karol za tinjsko, in Šervicelj Mat. za doberloveško dekanijo. Č. g. Strojnik Jož., kaplan v Tinjah, ostane ondi za provizorja; farne opravila v Špitalu oskrbuje ondodni beneficijant č. g. Spitzer Jož. Č. g. Baumgartner Mih., kaplan v št.-Boštjanu pod Ojstrovico, je imenovan za tamošnjega provizorja. — Umrli so: 21. sept. č. g. Ad-laznik Jož., jubil. fajmošter v št.-Boštjanu pod Ojstrovico, starosta Krške škofije; 27. sept. č. g. Hugo bar. Aichelburg, dekan in fajmošter v Špitalu; 9. oktob. preč. gosp. Westermaier Jakob, prošt in dekan v Tinjah; 9. okt. č. g. Globočnik Janez sen., fajmošter v pokoji v št.-Andreji pri jezeru; 11. oktobra č. g. Potočnik Ljud., fajmošter v Theiseku; 14. oktobra č. g. Travman Rainer, duh. v pokoji v Globasnici; 18. oktobra Oriješnik Val., fajmošter v št.-Petru pri Vašinjah. R. I. P. — Razpisane so duhovnije: Leoben, št.-Jurij na Lam-u, in št.-Boštjan pod Ojstrovico do 10. novembra, Špital do 15. novembra; Theissenek do 18., in Tinje do 23. novembra.

— Konfiskacije. „Politik“ naznauja, da so bili razni praški listi od 15. do 24. t. m. tedaj v osmih dneh **19krat** konfiscirani!

— Občni zbor društva „Sloge“, v Gorici bo 30. t. m. ob polu dveh popoldne v prostorih goriške čitalnice. Na dnevnem re-du je postavljenje še dveh kandidatov za dež. zbor v sl. velikem posestvu.

— Nova podoba. Na Dunaju je ravno-kar prišla na svitlo podoba 22 najslavnejših slovanskih vojskovodjev v srbsko- in črnogor-sko-turški vojski. Na tej podobi se med dru-gimi nahajajo: Srbski knez Milan, črnogorski knez Nikolaj, generali: Črnačev, Zah. Alimpič in Protič, obrista: Čolak, Antič in Horvatovič itd. Oblika podobe je ravno taka, kakor pred nekaj časom izdana podoba jugoslovanskih vstajniških vodjev. Dobiva se pri bukvarju Ottokarju Klerr-u v Ljubljani na Starem trgu in velja sama 1 gld. 20 kr., na platno razpeta in lakirana z zlatim okvirjem pa 3 gld. 20 kr.

— Wem sollen Triest, Istrien, Görz, Krain gehören, glasi se brošurica, ki jo je kot odgovor na spis nekega Libero Liberia ravnokar na svitlo dal J. L. Filli, učitelj na kupčijski šoli v Ljubljani. Obširneje o njej govorimo prihodnjič.

— Stavljenje Slomškovega spo-minka, kakor poroča Sl. „Gospodar“, dokončano, preden mine leta dni. Nagrobna plošča z latinskim napisom je vzdana, plošča s slovenskim napisom, ki je namenjena za rojstni dom, se je poslala g. Antonu Slomšku, veli-kemu posestniku na Slomu, ki jo bo vsaki čas vzdal. Potniki na južni železnici jo bodo imeli priliko videti; kajti prva velika, zidana hiša niz železniške postaje Ponkviške, in sicer na levi strani potujočim iz Maribora v Celje, je rojstni dom knezoškofa Slomškega. Spomi-nek s prekrasno podobo rajnega na cink-plošči, namenjen farni cerkvi sv. Martina na Ponkvi, je lepo izdelan ter se je te dni iz Gradca poslal župniku in slavno znanemu pisatelju slovenskemu č. g. Dav. Trstenjaku, kojega je ožji odbor poprosil, da ga na primernem pro-

storu v cerkvi vzdati da. Tudi glavni spo-minek za stolno cerkvo v Mariboru se izdeluje. G. Zajc v Ljubljani je namreč ožjemu odboru predložil 3 velike glave iz gipsa, v kterih vseh je bil rajni Slomšek jako dobro zadet. Vsled tega se je g. Zajcu naročilo, naj začne izdelovati Slomškovo veliko podobo iz karar-skega marmorja za 2000 gld. G. dr. Bleweis v Ljubljani je blagodušno sprejel posredovanje. Podobi primerno okvirje v gotiškem slogu iz-deluje za 2500 gld. g. Schulz v Gradcu in sicer iz lepega marmorja, nalomljenega v Griscig-magni v Istriji. Ostali denar se bo porabil v podporo izdavanju Slomškovih spisov, kojih drugi zvezek, obsegajoč: Basni, prilike in po-vesti, bo do novega leta za natis priredil č. g. Lendovšek v Ptujju. Na izdavanje 2. zvezka se more pa resno misliti le tedaj, kedar bo 1. zvezka, t. j. pesmi toliko iztisov prodanih, da bodo tiskovni in drugi stroški, kakih 920 gld., pokriti. Zato prosimo čestitelje rajnega Slomškega, naj kupujejo njegove pesmi, izdane po g. Lendovšku, in tako pripomagajo k na-dalejšnemu izdavanju njegovih spisov!

Eksekutivne dražbe.

30. okt. 3. Miha Kuntarič-ovo iz Vrhovske vasi (1130 gld.). — 3. Jurij Feračič-ovo z La-zov (815 gld.). — 3. Jan. Bučič-ovo s Šutne (1080 gld.). — 3. Tone Kuhar-jevo s Stojanskega vrha (1030 gld.). — 3. Jurij Berbič-ovo iz Hraatka (519 gld.). — 3. Martin Kodrič-ovo s Šutne (506 gld., vse v Kostanjevici.

3. Tone Skrajnar-jevo iz Ambrusa (1350 gld.) — 3. Matija Zajc-ovo iz Mal. Korena (1247 gld.). — 3. Jak. Hočvar-jevo iz Ambrusa (525 gld.). — 3. Ane Tekalčič-ovo iz Brezovega dola (1520 gld.). — 3. Matija Kuhelj-ovo z Brega (1370 gld.), vse v Žužemberku. — 3. Matej Kozina-vih dedi-čev (1462 gld.) v Ribnici. — 3. Marko Petrič-ovo iz Bojanje vasi v Metliki. — 3. Matija Križ-man-ovo s Fužin (1005 gld.) v Žužemberku.

Prodaja cerkvenega vina

pri sv. Petru blizo Maribora.

30. oktobra t. j. v ponedeljek pred vsemi Svetniki se boše **10 štartinjakov** letošnjega cerkvenega vina v polovnjakih po licitaciji prodajalo.

Marko Glaser.

(64—1)

kanonik.

Prečastiti duhovščini priporoča:
Popotne in mestne kožuhe,
popotne plašče iz arovca in
sukna, **nočne suknje, plašče**
za dež, jesenske in zimske
suknje po najnižji ceni v velikem
izbiru.

M. Neumann-ova
izdelovalnica oblek
v Ljubljani, Lukmannova hiša.

(60—4)

Trgovska hiša v velikem trgu na
Štajarskem želji in sprejme prečeej

dva učenca

z jako ugodnimi pogoji. Stara naj bota
vsaj po 14 let in naj imata dobra spri-
čevala o dovršenih šolah.

Več o tem se izve pri gosp. **Ivanu**
Fabijan-u v Ljubljani — Valvazorjev
trg nasproti gimnazijskemu šolskemu
poslopiju hiš. št. 2. (63—3)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.